

**Ikääntyneen väestön
hyvinvointisuunnitelma
Posion kunta
2019-2021**

Sisällys

1	Taustaksi.....	3
2	Ikääntyneen väestön hyvinvointi	4
	2.1 Indikaattori- ja tilastotietoja	4
	2.2 Ikäihmisten koettu hyvinvointi	4
3	Palvelut.....	7
	3.3 Peruspalvelut	8
	3.4 Erityistason palvelut.....	10
4	Ikäihmisten osallisuus Posiolla	13
5	Ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tavoitteet	15
6	Hyvinvointisuunnitelman toteutus, seuranta ja arviointi	17
	LÄHTEET:	18
	LIITE 1. Ikääntyneiden hyvinvoinnin vahvuuksia ja haasteita Posiolla	19

1 Taustaksi

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvueluista (980/2012) edellyttää kuntia tekemään vanhustalvuelusuunnitelman ikääntyneen väestön tukemiseksi. Suunnitelmassa tulee kuvata toimenpiteet ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäisen henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Suunnittelussa tulee painottaa kotona asumista ja kuntoutumista edistäviä toimenpiteitä. Suunnitelma laaditaan osana kunnan strategista suunnittelua. Suunnitelman hyväksyy kunnanvaltuusto ja se tarkistetaan valtuustokausittain.

Posiolla ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma päivitettiin syksyllä 2019, laajan hyvinvointikertomuksen laatimisen yhteydessä. Aikaisempi Posion kunnan vanhustyön suunnitelma ”Elämänmakuisia vuosia Taikamaassa” laadittiin vuosille 2014-2019. Ikääntyneen väestön hyvinvointityön keskeisenä ajatuksena on, että ikäihmiset voivat asua kotonaan mahdollisimman pitkään ja nauttia täysipainoisesta elämästä siellä.

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma on laadittu Posion kunnan poikkihallinnollisessa työryhmässä. Valmistelussa on hyödynnetty laajan hyvinvointikertomuksen yhteydessä kerättyä kuntalaisten ja järjestöjen kokemustietoa ikääntyneiden hyvinvoinnista Posiolla. Lisäksi ikäihmisten hyvinvoinnin tavoitteita ja toimenpiteitä on työstetty suunnitelman valmisteluvaiheessa valtuuston hyvinvointityöpajassa sekä esimiesten kehittämispäivässä. Ikääntyneiden hyvinvoinnin nykytilan arvioinnissa on hyödynnetty sähköisen hyvinvointikertomuksen indikaattoritietoja.

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma 2019-2021 sisältää ikääntyneiden hyvinvoinnin tilan arvioinnin, palvelujen kuvauksen sekä tavoitteet ja toimenpiteet ikääntyneiden hyvinvoinnin tukemiseksi ja kehittämiseksi. Lisäksi suunnitelmassa kerrotaan ikääntyneiden hyvinvointityön tavoitteiden seurannasta ja arvioinnista. Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma kytkeytyy kunnan laajaan hyvinvointikertomukseen sekä kunnan strategiatyöhön.

Vuosien 2019-2021 ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman lähtökohtana on seuraava visio:

”Taikamaan ikäihminen elää terveellistä, aktiivista ja turvallista elämää omassa kodissaan mahdollisimman pitkään monipuolisten palveluiden turvin. Ikäihmisen tarvitsemat hyvinvointia tukevat palvelut tuotetaan osittain itse ja osittain yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa”.

2 Ikääntyneen väestön hyvinvointi

2.1 Indikaattori- ja tilastotietoja

Ikääntyvien määrä on Posiolla verrattain korkea ja väestöennusteiden mukaan ikääntyvien osuus tulee kasvamaan tulevaisuudessa. Yli 65 -vuotiaiden osuus oli Posiolla vuonna 2017 36.9 % väestöstä ja vuoden 2030 ennusteen mukaan yli 65 vuotiaiden osuus on 57.5 % väestöstä. Posion huoltosuhde luku on näin ollen korkea ja kasvaa ennusteiden mukaan vuosi vuodelta. 75- vuotta täyttäneistä posiolaisista 91.4 % asuu kotona 472 henkilöä (vuonna 2017).

Kuvio 1. Eri-ikäisten prosentiosuudet väestöstä vuosina 2016-2018 sekä väestöennuste eri-ikäisten osuuksista vuodelle 2030 (vuonna 2018 julkaistu ennuste)

Ikä	v.2016	v.2017	v.2018	ennuste v.2030
0-6 vuotiaat	3.6 %	3.2 %	3.3 %	2.6 %
7-15 vuotiaat	7.0 %	6.9 %	6.4 %	4.9 %
16-24 vuotiaat	6.3 %	6.0 %	5.7 %	5 %
25-64 vuotiaat	48.2 %	47.1 %	46.6 %	37 %
65-74 vuotiaat	19.5 %	21.4 %	22 %	22.7 %
75-84 vuotiaat	12 %	12.1 %	12.3 %	27.9 %
yli 85 vuotiaat	3.4 %	3.4 %	3.7 %	6.9 %

Säännöllisen kotihoidon piirissä 75 vuotta täyttäneitä posiolaisia oli vuonna 2018 20.1 %. Luku on laskenut vuodesta 2017 2.3 prosenttiyksiköllä, mutta on lähes vuoden 2016 tasolla. Säännöllisen kotihoidon piirissä olevia 75 vuotta täyttäneitä posiolaisia on vertailukuntiin ja -alueisiin nähden runsaasti. Koko maan keskiarvo oli vuonna 2017 11 %.

Omaishoidon tuen saajista 75 vuotta täyttäneitä posiolaisia oli vuonna 2018 9.3 % vastaavanikäisestä väestöstä. Omaishoidettavien osuus on kasvanut merkittävästi Posiolla vuodesta 2017, jolloin hoidettavia oli 5.8 prosenttia. Omaishoidettavia on Posiolla vertailukuntiin ja -alueisiin verrattuna suhteellisen paljon, vain Taivalkoskella hoidettavien osuus on Posiota korkeampi. Koko maan vastaava luku on alle 4.9 % ja Itä-Lapin seutukunnan keskiarvo on 7.3 %.

Yksinasuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus vastaavanikäisestä väestöstä oli vuonna 2018 Posiolla 39.8 %. Osuus on vertailukuntiin nähden keskitasoa, koko maan keskiarvon ollessa noin 7 prosenttiyksikköä korkeampi.

Täyttä kansaneläkettä saaneiden osuus kaikista 65 vuotta täyttäneistä oli vuonna 2018 Posiolla 3.0 %. Osuus on laskenyt hieman edellisestä vuodesta (0.3 prosenttiyksikköä). Posiolla täyttä kansaneläkettä saaneiden 65 vuotta täyttäneiden osuus on vertailukuntia ja -alueita sekä koko Suomen keskiarvoa korkeampi.

2.2 Ikäihmisten koettu hyvinvointi

Ikäihmisten koettua hyvinvointia kartoitettiin laajan hyvinvointikertomuksen yhteydessä Marika Kunnarin väitöskirjan pohjalta luodulla kuviolla, jossa tunnistetaan 11 hyvinvoinnin osa-alueita. Kuviossa 2. on esitetty koonti ikäihmisten koetun hyvinvoinnin vahvuuksista ja haasteista.

Kuvio 2. Posiolaisten ikäihmisten hyvinvoinnin vahvuuksia ja haasteita

VAPAA-AIKA		TALOUDELLINEN TOIMEENTULO		ASUMINEN & ELINYMPÄRISTÖ	
HYVIN	KEHITETTÄVÄÄ	HYVIN	KEHITETTÄVÄÄ	HYVIN	KEHITETTÄVÄÄ
<ul style="list-style-type: none"> MONIPUOLISTA TEKEMISTÄ HYVÄT HARRASTUSMAHDOLLISUUDET LUONTO 	<ul style="list-style-type: none"> AJANKÄYTÖN HALLINTA 	<ul style="list-style-type: none"> PÄRJÄILEE KUN EI OLE VELKOJA OK ELÄKE RIITTÄÄ MENOIHIN TÄLLÄ HETKELLÄ HYVIN 	<ul style="list-style-type: none"> ELÄKKEIDEN VEROTUS VOISI OLLA PIENEMPI, PAKOLLINEN SÄÄTELYJÄISYYS JOSKUS HARMITTA 	<ul style="list-style-type: none"> OMAKOTITALOSSA HYVÄ ASUA OMA KOTI LUONNON KESKELLÄ TOISTAISEKSI HYVÄ, JOS KUNTO MERKITTÄVÄSTI HUONONEE, VAATHI ASUNTO MUUTOSTOITA 	<ul style="list-style-type: none"> ASUMINEN SIVUKYLLÄSSÄ EDELLYTTÄÄ AUTOLLA AJOKYKYÄ, JULKINEN LIIKENNE EI TOIMI EI JAKSA TEHDÄ ENÄÄ NIIN PALJON PIHAHOMMIA KUIN ENNEN MÖKKITALKKARI (KODIN PIENET TYÖT)
OPISKELU				IHMISSUHTEET, OSALLISUUS & ELÄMÄNMUUTOKSET	
HYVIN	KEHITETTÄVÄÄ	IKÄIHMISTEN HYVINVOINNIN VAHUUDET & HAASTEET		HYVIN	KEHITETTÄVÄÄ
<ul style="list-style-type: none"> KANSALAI SOPISTO ELÄMÄN OPISKELUA 	<ul style="list-style-type: none"> ERI KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUS 			<ul style="list-style-type: none"> PALJON SOSIAALISIA SUHTEITA ERITTÄIN HYVÄT ON YSTÄVIÄ JA KANSSAKÄYMIÄ NAAPUREIDEN KANSSA KYLÄ- JA JÄRJESTÖTOIMINTA IHMISSUHTEET KUNNOSSA 	<ul style="list-style-type: none"> ALOITETAAN SOPEUTUMISTA UUTEEN VAIHEESEEN TOIVEISSA, ETTÄ OLISI ENEMMÄN VIERAILLOITA OSALLISTUMINEN YHTEISIIN TILAISUUKSIIN
TYÖ				YHTEISKUNTA, ARVOT & VAIKUTTAMINEN	
HYVIN	KEHITETTÄVÄÄ			HYVIN	KEHITETTÄVÄÄ
<ul style="list-style-type: none"> VAPAehtoistyötä KOTITYÖTÄ RIITTÄÄ MAHDOLLISUUS LAISKOTTELUUN 	<ul style="list-style-type: none"> AJANKÄYTÖNHALLINTA 	<ul style="list-style-type: none"> VOI VAIKuttaa SUHT KOHT HYVIN ÄÄNESTÄMINEN VAALEISSA 	<ul style="list-style-type: none"> VUOROVAIKUTUKSEN KEHITTÄMINEN (YHTEISÖ) VANHUSNEUVOSTOLLE ENEMMÄN MAHDOLLISUUKSIA 		
MIELEN HYVINVOINTI & FYYSINEN TERVEYS		ELINTAVAT & TERVEYSKÄYTTÄYTYMINEN		PALVELUT	
HYVIN	KEHITETTÄVÄÄ	HYVIN	KEHITETTÄVÄÄ	HYVIN	KEHITETTÄVÄÄ
<ul style="list-style-type: none"> KOHTUULLINEN KOKONAISTERVEYS 	<ul style="list-style-type: none"> FYYSINEN KUNTO HUONO 	<ul style="list-style-type: none"> KAIKKI HYVIN OK 	<ul style="list-style-type: none"> ENEMMÄN LIIKUNTA PITÄISI MUISTAA HUOLEHTIA ITSESTÄ, EIKÄ VAIN MUISTA PAINONPUDOTUS, LIIKUNNAN LISÄYS 	<ul style="list-style-type: none"> TERVEYSPALVELUT SUHT. HYVÄT SAK RIITTÄVÄT PALVELUT KAIKKI HYVIN, LAHELLA NE PALVELUT, JOITA TARVITSEN KIMPPAKYTYJÄ SIVUKYLLILE -> 	<ul style="list-style-type: none"> EI PÄASE ERIKOISLÄÄKÄRIN LUO SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT JULKISEN LIIKENTEEN KEHITYS SIVUKYLIEN TIET HUONONSSA KUNNOSSA SIVUKYLLILLÄ PALVELUJA RAJOITUSTI LISÄÄ AVUSTUSTA KOTIIN
TOIMIVA ARKI				MUOKATTU SANNA SALMELAN YM. 2018 TEKEMÄSTÄ LOMAKKEESTA, LÄHTENÄ MM. MARIKA KUNNARI 2017. AIKUISVÄESTÖN HYVINVOINTIIN LIITTYVÄT HUOLET JA HYVINVOINNIN HEIKENTÄJÄT	
HYVIN	KEHITETTÄVÄÄ	HYVIN	KEHITETTÄVÄÄ		
<ul style="list-style-type: none"> PALJON HARRASTUKSIA PALJON VAPAAEHTOISTYÖTÄ VOISI OSTAA ENEMMÄN PALVELUJA (ESIM. SIIVOUS) 	<ul style="list-style-type: none"> IKÄIHMISTEN ULKOILUTTAMISTA KOTIHOMMIIN JA LOMIIN EI RIITTÄVÄSTI AIKAA ELÄMÄNTILANNE EI SELKEÄ, TILANNE TERVEYDENTILAN VUOKSI MUUTTUNUT 	<ul style="list-style-type: none"> KAIKKI HYVIN OK 	<ul style="list-style-type: none"> ENEMMÄN LIIKUNTA PITÄISI MUISTAA HUOLEHTIA ITSESTÄ, EIKÄ VAIN MUISTA PAINONPUDOTUS, LIIKUNNAN LISÄYS 		

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan maakuntavalmistelu/ Sanna Salmela, lähtenä Marika Kunnari (2017) Aikuisväestön hyvinvointiin liittyvät huolet ja hyvinvoinnin heikentäjät.

Posiolaisten ikäihmiset kokivat erityisesti vapaa-ajan harrastukset, luonnon, turvallisuuden ja mukavat ihmiset sekä yhteisöllisyyden hyvinvointia vahvistaviksi tekijöiksi. Osa koki terveydentilansa hyväksi, joskin osa koki mm. tarvetta liikunnan lisäämiselle ja painonpudotukselle. Osa kertoi taloudellisen tilanteen olevan hyvä, kun taas osa koki pienen eläkkeen heikentävän hyvinvointiaan. Asumisen osalta huolestutti erityisesti sivukylien tilanne, kun tiet ovat usein huonossa kunnossa ja julkinen liikenne ei toimi. Sivukyllillä asuvat olivat huolissaan myös palvelujen huonosta saatavuudesta, johon toivottiin uusia ratkaisuja kulkuyhteyksien parantamisen ja kimppekyytien avulla. Tarvetta on myös ikäihmisten digiosaamisen vahvistamiselle.

Ikäihmisten hyvinvointia käsiteltiin myös kuntaisillassa kesäkuussa 2019, jossa oli mukana kuntalaisten lisäksi yhdistysten edustajia, viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä. Hyvinvoinnin vahvuuksiksi tunnistettiin mm. runsaat harrastusmahdollisuudet, luonto, mukavat ihmiset, turvallisuus, peruspalvelut, yhteisöllisyys sekä useat erilaiset yhdistykset. Haasteiksi tunnistettiin puolestaan mm. oma terveys ja jaksaminen, omassa kotona asuminen, yksin jääminen, omaishoitajien jaksaminen, turvattomuuden tunne, puhelinmyyjät, sivukylien palvelut, elämäntilanteen muutokset, kuljetuspalvelut ja julkinen liikenne, toimeentulo sekä se, että kaikki asiat ovat netissä.

"Posiolla on monipuolista tekemistä ja ajanvietettä sopivasti"

"Millä kyydillähän pääsisin asioille?"

"Posiolla on mukavia ihmisiä"

"Posiolla on monipuolista tekemistä ja ajanvietettä sopivasti!" "Terveyspalvelut ovat suht.koht hyvät" "Sivukylälle saatavia palveluja rajoitetusti" "Oma koti luonnon keskellä"
Posion Eläkeläiset (kuvagalleria)

Lisätietoa posiolaisten ikääntyneiden hyvinvoinnista löytyy:

linkki: <http://www.posio.fi/tietoa-posiosta/posion-kunnan-hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-suunnitelmat>

- *laaja hyvinvointikertomus
- *ehkäisevän päihdetyön ohjelma (keväällä 2020)
- *Itä-Lapin liikenneturvallisuusohjelma
- *Posion kunnan toimintamalli lähisuhde- ja perheväkivalta tilanteissa (valmistuu v 2020)

3 Palvelut

Ikäihmisten hyvinvoinnin parantamiseksi on panostettu viime vuosina ja vuosikymmeninä Posiolla paljon. Painotus on pikkuhiljaa siirtynyt korjaavasta työstä ennalta ehkäisyyn. Viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana tapahtuneita parannuksia ovat mm. muistihoitajan palvelut sekä muistitiimi, palvelukeskus Valkaman palvelut (kuntouttava päivätoiminta, asunnot, ravintola, kuntoallas, kuntosali), kotihoidon palvelujen saatavuus taajama-alueella ympäri vuorokauden sekä kotihoidon palvelujen saatavuus sivukylillä myös iltaisin ja viikonloppuisin.

Turvallisuutta arkeen lisää terveyskeskuksessa, palvelukeskuksessa sekä Valmankodin kiinteistöissä toimiva Seniortek-järjestelmä (kameravalvonta yleisissä tiloissa, hoitajakutsu- ja liiketunnistinjärjestelmä). Järjestelmä on myös integroitu palohälytysjärjestelmään. Kotona asumisen turvallisuutta lisää turvapuhelinlaitteet.

Ikääntyneen väestön palvelut voidaan jakaa kaikille ikääntyneille tarkoitettuihin erilaisiin liikunta-, kulttuuri- ja muihin vapaa-ajan palveluihin, sekä sellaisiin palveluihin, joihin pääsy vaatii jonkinlaisen palvelutarpeen tai hoidon arvioinnin. Suuri osa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista on tällaisia erityispalveluita. Posiolla sosiaali- ja terveyspalveluja on tuottanut vuodesta 2016 lähtien Coronaria.

Kuvio 3. Ikääntyneiden peruspalvelut ja erityispalvelut Posiolla

3.3 Peruspalvelut

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluja tuottaa Posiolla useat toimijat. Kunnan vapaa-aikatoimi sekä kansalaisopisto järjestävät huomattavan paljon ikääntyville tarkoitettuja liikuntaryhmiä sekä -tapahtumia. Liikuntaryhmätoimintaa järjestetään Posion keskustassa Aholassa sekä sivukylillä. Kunnan liikuntatoimintaa suunniteltaessa pyritään huomioimaan mahdollisimman hyvin kaikki kunnan asukkaat ja heidän tarpeensa.

Liikuntapalveluita tarjoavat myös monet yhdistykset sekä yhteisöt. Ikääntyville tarkoitettuja kerhoja sekä tapaamisia liikunnan parissa on tarjolla viikoittain usean yhdistyksen järjestämänä. Lisäksi yhteistyön voimalla järjestetään erilaisia retkiä paikallisiin kohteisiin.

Kunnan liikuntapaikoilla otetaan huomioon myös ikääntyvä väestö. Palvelukeskus Valkamassa olevat kuntosali sekä terapia-allas on suunniteltu juuri ikääntyneiden liikunnan harrastamiseen. Liikuntapaikkoja suunniteltaessa, kunnostettaessa sekä rakentaessa otetaan huomioon myös ikääntyvän väestön toiveet.

Kulttuuripalvelut

Kulttuuritarjonnassa otetaan huomioon eri ikäryhmien kiinnostuksen kohteet. Kulttuuritoimi vie vuosittain useita teatteri-, musiikki-, runo- ym. tapahtumia palvelukeskukseen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. VirtuaaliPosio-hankkeeseen osallistetaan kaikkia kuntalaisia palvelukeskuksen asukkaat mukaan lukien. Ikääntyvät alkavat olla myös keskeisessä asemassa, kun tuotetaan sisältöä paikallisiin tilaisuuksiin, kuten veteraani- ja itsenäisyyspäivän juhliin. Kunnan kulttuuriavustuksia myönnetään eri järjestöille, mm. eläkeläisyhdistykselle, tapahtumien ja toiminnan järjestämiseen. Lisäksi kulttuuritoimi ylläpitää Valkaman pihapiirissä sijaitsevan esteettömän Runopolun sisältöä.

Kansalaisopisto

Posion kansalaisopisto on merkittävä kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäjä. Ihmisen kokonaiskuntoisuus muodostuu fyysisestä, henkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Kunnallisan kehittämissäätiön (KAKS) vuonna 2018 teettämän tutkimuksen Hyvinvointia ja sosiaalista pääomaa – kansalaisopiston hyödyt osallistujille, kaupungille ja alueelle mukaan kansalaisopistottominta tuottaa hyvinvointia ja osaamista opiskelijoilleen sekä säästöä kunnille. Tutkimuksen mukaan kansalaisopistossa suoritettavat kurssit lisäävät opiskelijoiden suvaitsevaisuutta ja opiskeluhalukkuutta ja vahvistavat ystäväverkostoja. Yksilötason hyötyjen lisäksi kansalaisopiston merkitys näkyy myös kuntatasolla. Kansalaisopistoilla on selkeä ja tärkeä rooli kuntallisten hyvinvoinnin, osaamisen ja aktiivisuuden ylläpitäjänä ja kehittäjänä, mikä heijastuu suoraan kuntien ja tulevien sote-ratkaisujen tasolle. Tutkimuksen mukaan kansalaisopiston aikuisopiskelijat käyttävät vähemmän sote-palveluita kuin väestö keskimäärin.

Posion kansalaisopiston opiskelijoista oli vuonna 2018 yli 40 % seniori-ikäisiä. Kansalaisopisto tarjoaa ikäihmisille pääsääntöisesti liikunta-, kädentaito- ja kulttuurikursseja. Ikäihmisten osallistumisaktiivisuus liikuntakursseille on kasvanut vuosi vuodelta siten, että vuonna 2010 liikuntakurssien osuus kansalaisopiston toiminnasta oli n. 27 %, kun vastaava luku oli vuonna 2018 jo 43%. Voitaneenkin todeta, että Posiolla on hyvin kunnostaan huolehtiva ja aktiivinen senioriväestö.

Kirjasto

Kirjaston tilat ovat esteettömiä ja kirjasto palvelee kaikkia ikäryhmiä. Yhä useammat asiakkaat ottavat käyttöön kirjaston omatoimitunnukset, jolloin he voivat asioida kirjastossa silloin kun heille itselle on parasta, myös esimerkiksi avustajan saattamana. Asiakkaiden käytössä on kaikkien Lapin kirjastojen kokoelmat maksutta. Posion kirjastoon hankitaan aineistoa kuntalaisten tarpeiden mukaan. Perinteisten kirjojen lisäksi saatavilla on äänikirjoja, selkokirjoja ja isotekstisiä kirjoja. Lukemisesteiset voivat lisäksi halutessaan liittyä Celia-kirjaston asiakkaiksi. Kirjasto antaa aineistoa siirtolainaan kuntouttavalle päivätoiminnalle, joten myös palvelukeskuksessa asuvat pääsevät osallisiksi kirjaston tarjonnasta.

Kirjaston tietokoneet ja avoin internet-yhteys ovat maksutta kaikkien käytössä. Kirjastossa voi ottaa kopioita ja tulosteita pientä maksua vastaan. Posion Virtu-palvelupiste sijaitsee kirjastossa. Virtu-huonetta voi varata omaan käyttöön, samoin kuin kaikkia muita kirjaston tiloja voi varata kokousten, tilaisuuksien tai näyttelyiden pitämiseen maksutta. Kirjastossa järjestettäviin tapahtumiin ovat kaikki tervetulleita ja niihin on vapaa pääsy.

Terveyspalvelut

Terveyspalvelujen ikääntyntä väestöä koskevat palvelut sisältävät terveyskeskuspalvelut, kuntoutuksen ja päihdepalvelut. Iäkkäiden henkilöiden toimintakykyä edistetään ja ylläpidetään sairauksia ennaltaehkäisemällä, suunnitelmallisella hoidolla ja kuntoutuksella. Tavoitteena on, että iäkäs henkilö voi asua omassa kodissaan mahdollisimman pitkään.

Posiolla on terveyskeskus, jossa saavutettavuus on hyvä. Terveyskeskuksen palveluista ikääntyneille keskeisimmät ovat etenkin lääkärin ja hoitajien vastaanotot, diabetes- ja muistihoitajan palvelut, hoitotarvikejakelu, päihde- ja mielenterveyshoito, haavahoito. Terveyskeskuksesta saa myös kiireellistä hoitoa virka-aikana, mutta virka-ajan ulkopuolella äkillisesti ja vakavasti sairastuneet potilaat hoidetaan Lapin Keskussairaalan yhteispäivystyksessä. Sairaalapalvelut toteutetaan vuodeosastolla potilaan hoidon sitä tarvitessa. Erikoissairaanhoido toteutetaan Lapin Keskussairaalassa.

Terveyskeskuksen kuntoutusyksikössä järjestetään kotona asuvien ikäihmisten terapia- ja apuvälinepalvelut. Asiakkaalle tehdään yksilöllinen toimintakyvyn arvio ja sen perusteella laaditaan yhdessä asiakkaan ja hänen läheisensä kanssa kuntoutussuunnitelma, joka voi sisältää fysioterapiaa, puheterapiaa ja toimintaterapiaa. Fysioterapialla tuetaan ikääntyneen arjessa selviytymistä omassa ympäristössään lisäämällä ja ylläpitämällä toimintakykyä sekä ohjataan ja neuvotaan asiakkaan läheisiä ja omaisia. Sotaveteraanien kotona asumista tuetaan kotiin vietävillä palveluilla ja kotikuntoutuksella. Terveystenhoitaja tekee ikäihmisten kuulontutkimukset ja antaa kuulonhuoltoon liittyvää neuvontaa.

Suun terveydenhoito

Suun terveydenhuollon tehtävänä on tarjota ikääntyneelle väestölle suun terveydenhuollon palvelut yksilöllisen hoidontarpeen mukaisesti. Ikääntyneitä ohjataan ja neuvotaan suun omahoidon päivittäisessä toteutuksessa huomioiden ikääntyneen väestön suun terveyden erityispiirteet. Tavoitteena on, että ikääntyminen tapahtuu mahdollisimman terveenä myös suun terveyden näkökulmasta ja että jokaisella on tiedossaan oma yksilöllinen tarkastus- ja hoitovälinä.

Suun terveydenhuolto tekee terveydenedistämistyötä yksilöllisten vastaanottojen lisäksi myös yhdessä ikääntyneiden eri organisaatioiden ja kolmannen sektorin kanssa muun muassa vieraillemalla erilaisissa ikääntyneille suunnatuissa tapahtumissa. Posion suun terveydenhuollon tavoitteena on ylläpitää ja kehittää edelleen vanhusten erityisasumisen, kotihoidon ja palvelutalojen palveluiden piirissä olevien ikääntyneiden suun terveyttä ja hyvinvointia. Toiminnan tavoitteena on varmistaa suun terveydenhuollon integroituminen sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuuteen.

Kolmas sektori

Posiolla toimii runsas määrä järjestöjä, jotka monipuolisella toiminnallaan edistävät kuntalaisten hyvinvointia. Järjestöjen määrä oli syksyllä 2019 yhteensä 125. On kuitenkin huomattava, että vain osa järjestöistä toimii aktiivisesti. Järjestöihin lukeutuu muun muassa sosiaali- ja terveysalan järjestöjä, urheiluseuroja, eläkeläisjärjestöjä, kyläyhdistyksiä ja kulttuurijärjestöjä. Järjestöjen toiminta on tyypillisesti niin sanottua matalan kynnyksen toimintaa eli osallistuminen on kohtuuhintaista, kaikille avointa ja helposti saavutettavaa. Järjestöt järjestävät muun muassa erilaisia kerhoja, tapahtumia sekä antavat ohjausta ja neuvontaa niiden erityisalaansa liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi seurakunnat ja muut uskonnolliset yhteisöt tarjoavat ikäihmisille monipuolista hyvinvointia tukevaa toimintaa, kuten kerhoja, tapahtumia ja vertaistoimintaa sekä vahvistavat ikäihmisten hyvinvointia hyväntekeväisyyden ja vapaaehtoistoiminnan avulla.

Posion kunta avustaa järjestöjen toimintaa ja järjestöavustuskriteereitä ollaan uudistamassa vuosina 2020-2021. Kriteerien uudistamista suunnitellaan yhdessä järjestöjen kanssa ja tavoitteena on kytkeä avustettava toiminta entistä vahvemmin kunnan suunnitelmalliseen hyvinvoinnin edistämistyöhön. Järjestöyhteistyötä kehitetään kunnassa aktiivisesti.

3.4 Erityistason palvelut

Päivätoiminta

Kuntouttava päivätoiminta on säännöllistä ja tavoitteellista toimintaa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Päivätoiminta tukee ja edistää kotona asuvan ikäihmisen terveyttä, hyvinvointia ja itsenäistä toimintakykyä, lisäten turvallisuutta. Päivätoiminta tuo vaihtelua elämään ja rikastuttaa ikäihmisen arkea. Toiminta tarjoaa asiakkaille virikkeellisen ja kuntouttavan toiminnan sekä sosiaalisia kontakteja. Omaishoitajille päivätoiminta antaa mahdollisuuden vapaa-ajan käyttöön. Erityisenä painopistealueena ovat omaishoitajat, omaishoidettavat, kotona asuvat muistisaira, veteraanit ja tehostetun palveluasumisen asukkaat. Toiminnan avulla saavutettavia tuloksia ovat ikääntyvien kuntalaisten kotona asuminen mahdollisimman pitkään sekä mahdollisuus vaikuttaa omaan hyvinvointiin ja antaa mahdollisuus ihmisarvoiseen elämään sairauksista huolimatta.

Kotona asumisen tuki

Kotihoito tuottaa palveluja eri ikäryhmille ja perheille. Keskeisenä tavoitteena on tukea ikäihmisten omatoimista ja itsenäistä selviytymistä omassa kodissaan. Kotihoidon palvelukokonaisuus muodostuu kotipalvelusta, kotisairaanhoidosta ja kotihoidon tukipalveluista (ateriat ja turvapalvelut). Siivouspalvelut eivät kuulu kotihoidon tukipalveluihin, vaan asiakas hankkii tarvitsemansa siivouspalvelut yksityisiltä yrittäjiltä. Kotihoito toimii Posion kunnan alueella neljällä tiimillä/reitillä: Kitkan Taika, Livo, Valkama ja Koulutien tiimi.

Sivukyläen asiakkaiden palvelutarpeeseen vastaamisessa on ollut haasteita, koska asiakkaiden palvelutarpeiden tarve on kasvanut ja kotona selviytyminen on vaatinut jopa kolme käyntiä/päivä. Kotihoitoa tuotetaan sivukylälle viikon jokaisen päivänä sekä aamu-, että iltakäynneillä ja kuntakeskuksessa kotihoitoa tuotetaan kolmessa vuorossa. Pienten esteettömien asuntojen saaminen kuntakeskukseen vähentäisi kotihoidon paineita.

Kotipalvelun asiakkaita oli vuonna 2018 keskimäärin 133 (vuonna 2017 heitä oli 136). Kotisairaanhoidon asiakkaita oli keskimäärin 290 (vuonna 2017 oli 249). Huomioitavaa on, kunnan ikäihmisten määrän kasvaa vuosittain ja paine kotihoidonpalveluille vastaavasti lisääntyy. Palveluiden piirissä olevien asiakkaiden kunto huononee, jolloin he tarvitsevat entistä enemmän kotihoidon palveluita selviytyäkseen edelleen omassa kodissaan. Kotihoidon palveluja tarjotaan taajama-alueella sekä sivukylällä klo 7-21 kaikkina viikonpäivinä. Jotta ikäihmiset voivat asua kodeissaan myös sivukylällä, tulee huolehtia myös niiden infrastruktuurista sekä asioimiskyydeistä. Sivukylällä ikäihmisten hyvinvointia tukevaa toimintaa järjestävät seurakunta, järjestöt ja kansalaisopisto.

Coronaria suunnitteli ja otti käyttöön kotikuntoutus-mallin vuoden 2018 aikana. Kuntoutusmalli on jaettu varhaisvaiheen kotikuntoutukseen, arkikuntoutukseen ja tehostettuun kotikuntoutukseen. Kotikuntoutusmalli on edellyttänyt liikuntasuunnitelmien tekemistä kotihoidon asiakkaille ja lähes kaikilla kotihoidon asiakkaille on tehty liikuntasuunnitelmat ja samalla kotikäynnin yhteydessä apuvälinetarpeen arviointi.

Kuntoutuksen ja veteraanikuntoutuksen lisäksi fysioterapia edistää ikäihmisten toimintakykyä ja omatoimisuutta ryhmätoiminnalla ja – jumpilla. Yli 75-vuotiaiden väestöosuuden kasvamisen sekä mahdollisimman pitkään kotona asumisen tuen vuoksi kotihoitoon on panostettu muun muassa yöpartio toiminnalla. Yöpartio toimii keskustan alueella. Palvelukeskus Valkaman toiminnan käynnistyttyä ikäihmiset ovat saaneet palveluita keskitetysti. Valkamassa on kuntosali, allas sekä mahdollisuus kuntouttavaan päivätoimintaan. Lisäksi Valkamassa toimii eri harrastepiirejä, lounasravintola sekä kirjasto.

Erityisasuminen (palvelutaloasuminen, tehostettu palveluasuminen)

Vanhusten asumispalvelujen tavoitteena on tuottaa asukkaiden yksilöllisyyttä, omatoimisuutta, yhteisöllisyyttä ja aktiivista osallistumista tukevaa kodinomaista asumista. Henkilöstön toiminta perustuu kuntouttavaan työotteeseen, missä keskeistä on asukkaiden kuntoutumisen tukeminen ja edistäminen. Tehostettua palveluasumista tarjoavat Valmankoti ja Rantala-koti 33 asukkaalle. Tavallista palveluasumista tarjoaa Suvanto 15 asukkaalle. Suvannossa tarjotaan myös omaishoidettaville lyhytaikaishoitoa.

Mielenterveys ja päihdepalvelut

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen tavoitteena on nopean, riittävän ja asiantuntevan avun tarjoaminen mielenterveyteen liittyvissä ongelmissa ja kriiseissä. Toimintaan kuuluu ennaltaehkäisevä, hoitava ja kuntouttava mielenterveys- ja päihdetyö. Työskentely on kaikenikäisille yksilö- ja perhekohtaista työtä ja sillä pyritään asiakkaan kuntoutumisen tukemiseen, sairauden hoidon ja hallinnan tukeen sekä toimintakyvyn ylläpitoon. Toimintaperiaatteena on matalan kynnyksen vastaanotto, johon ei tarvita lähetettä. Posion päihdepalvelupolku ja Posion kunnan päihdestrategia palvelevat myös ikäihmisiä.

Omaishoito

Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Omaishoidon tuella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettaville annettavista tarvittavista palveluista ja omaishoitajalle maksettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista. Omaishoidon tuki on määrärahasidonnainen sosiaalipalvelu, ja sen taso, määrä ja myöntämisperusteet ovat yhtenäiset maakunnan määritelmien mukaisesti.

Omaishoidontuen hoitopalkkio maksetaan kaikille, joiden perusteet täyttyvät. Omaishoitajille tarjolla kuntouttavan päivätoiminnassa maksullista päivätupatoimintaa kahtena päivänä viikossa (4h kerrallaan). Lisäksi kerran viikossa on maksuton omaishoitajien kuntoryhmä, jonka aikana hoidettaville on oma ryhmä. Vuorotteluhoitoa tarjotaan palveluasumisyksikkö Suvannossa sekä terveyskeskuksen vuodeosastolla, molemmissa on käytössä yksi asiakas/potilaspaikka tähän tarkoitukseen. Vuorotteluhoidon tulisi olla kodinomaista sekä kuntouttavaa toimintaa. Kotiin annettavia palveluita ovat mm. kotihoidon palvelut. Tällä hetkellä omaisten on vaikea saada kotiin hoitajaa asioiden hoitamisen ajaksi tai lakisääteisten vapaiden ajaksi, mikä on koettu haasteeksi.

Kuvio 4. Omaishoidettavien ja omaishoitajien määrä

Ikä	Omaishoidettavia	Omaishoitajia
alle 18 -vuotiaat	6 henkilöä	
18-65 -vuotiaat	12 henkilöä	33 henkilöä
65-74 -vuotiaat	13 henkilöä	13 henkilöä
75-84 -vuotiaat	26 henkilöä	14 henkilöä
yli 85 -vuotiaat	8 henkilöä	2 henkilöä
YHTEENSÄ	65 henkilöä	

RAI- toimintakykyarviojärjestelmä

lääkkäällä on oikeus saada tarvitsemaansa laadukasta ja yksilölliset tarpeet huomioivaa hoitoa ja huolenpitoa. Laki edellyttää iäkkäiden hyvinvointia, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista tukevien palvelujen tarpeen selvittämistä. Palvelupäätösten on perustuttava luotettavaan arvioon asiakkaan tarpeista, ja ne tulee tehdä käyttämällä yhtenäisiä palvelutarpeeseen perustuvia kriteerejä. RAI-järjestelmän avulla asiakkaiden palvelutarpeet selvitetään yhdenmukaisesti, kattavasti ja monipuolisesti. RAI tulee sanoista Resident Assessment Instrument, ja sen avulla palvelut pystytään kohdentamaan oikein ja tarpeenmukaisesti heille, jotka niitä tarvitsevat.

RAI-järjestelmä on standardoitu tiedonkeruun ja havainnoinnin välineistö, joka on tarkoitettu vanhus- tai vammaispalvelun asiakkaan palvelutarpeen arviointiin sekä hoito-, kuntoutus- ja palvelusuunnitelman laatimiseen. RAI-järjestelmä koostuu eri käyttötarkoituksiin ja eri kohderyhmille suunnitelluista asiakkaan arviointivälineistä. Nämä välineet ovat keskeisiltä sisällöiltään yhdenmukaiset kaikissa maissa, joissa RAI on käytössä. RAI-arvioinnin tuottama tieto on monipuolista. Arvioinnissa kerätään tietoa esimerkiksi arkisuoriutumisesta, kognitiivisesta toimintakyvystä, psyykkisistä oireista, sosiaalisesta osallisuudesta ja kuntoutumisen voimavaroista sekä asiakkaan lähipiiriltä saamasta tuesta.

Laajimmin RAI-välineitä käytetään Suomessa vanhuspalveluissa kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoivan asiakkaiden arvioinnissa. Viime vuosina RAI on otettu käyttöön myös vammaispalveluissa. Säännöllisessä palvelussa olevan asiakkaan RAI-arvioinnit ovat osa hyvän ja yhdenvertaisen hoidon toteutusta. RAI ei yksin ole hyvän hoidon tae, mutta sen avulla saadaan tietoa, joka yhdistyessään ammatilliseen osaamiseen mahdollistaa laadukkaan hoidon toteutumisen.

Posiolla RAI-järjestelmä on käytössä ikääntyneiden palveluissa palveluntarpeen arvioinnissa, omaishoidossa, kotihoidossa, asumispalveluissa sekä terveyskeskuksen vuodeosastolla. Säännöllisesti arviot tehdään 6 kk:n välein. RAI-järjestelmällä tehtyjen arvioiden perusteella päätetään palvelujen saannista. Lisäksi arvioiden yhteenvetojen ansiosta voidaan kehittää työyksiköiden toimintaa.

Rakentamisen, kaavoituksen ja esteettömän ympäristön palvelut

Toimintaympäristöpalvelut antavat neuvontaa ja asiantuntijapalveluja muutoskorjauksista ikäihmisten asuntoihin, jotta heillä olisi mahdollisuus asua kotona pidempään. Myös esimerkiksi katujen ja rakennusten suunnittelulla, piha-alueiden valaistuksella sekä talvella katujen ja teiden kunnossapidolla mm. hiekoittamisella ja auraamisella lisätään terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta. Kunta osallistuu yksityistienpitoon avustamalla tienpitoa pitäen haja-asutus alueiden kylät ja ikäihmisten talot mahdollisuuksien mukaan asuttuna mahdollisimman pitkään.

Myös vanhustyön keskusliiton korjausneuvonta tukee ikäihmisten kotona asumista. Korjausneuvonta on asuntojen korjaus- ja muutostarpeiden arviointia ja korjausten edistämisen sekä avustusten hakemisessa auttamista. Yleisimpiä ikääntyneiden asuntoihin tarvittavia korjauksia ovat pesutilojen muutokset sekä erilaiset esteettömyyttä parantavat muutostyöt. Rakenteiden ja järjestelmien huonokuntoisuus aiheuttaa myös yleistä peruskorjaustarvetta.

Vanhustyön keskusliiton 14 alueellista korjausneuvojaa avustavat sotainvalideja, veteraaneja ja muita ikääntyneitä ihmisiä asunnossa tarvittavien muutostöiden kartoittamisessa, suunnittelussa ja korjausavustusten hakemisessa. Tarvittaessa korjausneuvojat auttavat myös muutostyöt suorittavan urakoitsijan etsimisessä. Korjausneuvonta on maksutonta, remonttikulut asiakas maksaa itse. (Lähde Vanhustyön keskusliitto)

4 Ikäihmisten osallisuus Posiolla

Osallisuuden tunne on tärkeää kaikenikäisenä. Osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisiin asioihin antaa merkitystä elämälle, vähentää yksinäisyyttä ja tukee kokonaisvaltaista hyvinvointia. Osallistuminen myös lisää asukkaiden välistä vuorovaikutusta ja vahvistaa yhteisöllisyyttä. Asukkaiden yhteisöllisyys on puolestaan luo edellytyksiä turvalliselle ja viihtyisälle elinympäristölle.

Posiolaisilla ikäihmisillä on mahdollisuus osallistua erilaisiin kunnan, järjestöjen ja seurakuntien järjestämiin toimintoihin, kuten kerhoihin ja tapahtumiin. Myös kansalaisopiston tarjoamat palvelut ovat ikäihmisten näkökulmasta tärkeitä ja suosittuja ja niiden kehittämisessä huomioidaan ikäihmisten tarpeet ja toiveet. Ikäihmisille järjestetään myös keskustelukerhoja kylillä (esim. Maaninkavaara, Kuloharju ja Lohiranta) ja toiminnan laajentaminen on asetettu yhdeksi tavoitteeksi tuleville vuosille.

Kuloharjun kyläseuran (kuvagalleria)

Ikäihmisillä on mahdollisuus vaikuttaa kunnan toimintaan muun muassa osallistumalla järjestettyihin keskustelutilaisuuksiin, kuten esimerkiksi kuntalaiskahviloihin. Myös vanhusneuvostolla on tärkeä rooli ikäihmisten äänen esille tuomisessa.

Vanhus- ja vammaisneuvosto

Vammais- ja vanhusneuvostossa on 6 vammais- ja vanhusjärjestöjen jäsentä sekä kaksi luottamusjäsentä, johtava sosiaalityöntekijä, Coronarian edustaja ikäihmisten palveluista, hyvinvointipalveluiden palvelujohtaja, kulttuurisihteeri-kirjastotoimenjohtaja sekä toimintaympäristöpalveluitten edustaja, yhteensä 13 jäsentä. Lisäksi seurakunnalta kutsutaan edustaja kokouksiin. Vammais- ja eläkeläisjärjestöt valitsevat jäsenet ja heille varajäsenet aina valtuustokaudeksi kerrallaan. Kunnanhallitus nimeää toimintaympäristöpalveluiden edustajan sekä valitsee keskuudestaan oman edustajansa, joka toimii neuvoston puheenjohtajana. Vammais- ja vanhusneuvosto kokoontuu vähintään neljä kertaa vuodessa.

Vanhusneuvoston tehtävänä on edistää Posion kunnan sekä vanhusten ja vammaisten yhteistyötä ja seurata kunnallishallinnon eri aloilla tapahtuvaa toimintaa ja päätöksentekoa, tehdä aloitteita, ehdotuksia ja antaa lausuntoja ikääntyvien ja vammaisten olosuhteiden parantamiseksi kunnassa, edistää ikääntyvän väestön ja vammaisten ihmisten tasa-arvoista osallistumista yhteiskunnan eri toimintoihin, vaikuttaa ympäristön suunnitteluun ja toteutukseen siten, että julkiset tilat ja vastaavat soveltuvat myös niiden henkilöiden käyttöön, joiden kyky liikkua ja toimia on rajoittunut sekä edistää tiedotusta vanhuksia ja vammaisia koskevissa asioissa. Neuvosto kutsuu tarvittaessa kunnan alueella toimivien eläkeläis- ja vanhusjärjestöjen edustajat yhteistyö- ja neuvottelutilaisuuteen, jossa käsitellään neuvoston alaa koskevia asioita ja aloitteita.

5 Ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tavoitteet

Ikäihmisten hyvinvoinnin edistäminen

TAVOITTEET	TOIMENPITEET JA VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARIT
Arjen turvallisuus	Ikäihmisten terveystarkastukset alkaen 65-68-vuotiaista. Löydetään avun tarvitsijat (etsivän työn ja varhaisen tunnistamisen toimintakulttuuri).	Kunta, Coronaria, kuntalaiset	-Kävijät vs. asiakasmäärä
	Ennakoivat kotikäynnit	Kunta, Coronaria	-Kävijät vs. asiakasmäärä
	Apuvälinearvioinnit ja –hankinnat, kodin turvalaitteet (arviointi)	Kunta, Coronaria, omaiset	-Toteutuneet asiakasmäärät
	Luennot (kotitapaturmien ehkäisy, ensiaputaidot, teemaviikko) ja muu informaation jakaminen ikääntymiseen liittyen, kodin turvallisuus tsekkaukset	Kunta, Coronaria, yhdistykset	-Osallistujien määrä
	Turvallisen ja ikäihmisen tarpeen mukaisen asumisen järjestäminen	Kunta, Coronaria	-Asuntojonossa olevat asiakkaat, SAS
	Palvelusetelin käyttöönotto	Yrittäjät, Coronaria, Kunta	-Käyttöön otettujen setelien määrä
Seniorineuvola	Toimintamallin kehittäminen	Coronaria, järjestöt	-Toiminnan aloittaminen
	Muistipotilaan polku	Coronaria	-Osallistujamäärä
	Mt- ja päihdetyö	Nuorten ystävät	-Osallistujamäärä
	Yhteistyö järjestöjen kanssa (järjestöjen ”palvelut tunnetuksi, palvelutarjotin” ->lappilaiset.fi kirjautuminen)	Kaikki hallinnonalat, järjestöt ja yhdistykset	-Toteutuneet yhteistyöt
	Vertaisryhmä ja muu ryhmätoiminta	Järjestöt, kaikki hallinnonalat	-Toteutuneet yhteistyöt
Mielen hyvinvointi	Kuntalaiskahvila-toiminta, kerätään tietoa harrastustoiveista	Kaikki hallinnonalat	-Toteutuneet tapahtumat/ kpl
	Yhteistyö järjestöjen ja kylätoimikuntien kanssa	Järjestöt, kaikki hallinnonalat	-Toteutuneet tapahtumat/ kpl -Tapahtumakalenteri
	Kansalaisopiston kurssit	Kansalaisopisto	-Toteutuneiden kurssien määrä/ osallistujat kurssi
	Ikäihmisten osallisuuden vahvistaminen	Kaikki hallinnonalat	-Toteutuneet tapahtumat, ensikertalaisten osallistujamäärät -Tapahtumakalenteri
	Riittävien kuljetuspalveluiden tarjoaminen	Kunta, Coronaria	-Kuljetusten ja asiakkaiden määrä

	<p>”Kummimummu ja –pappa” toiminnan käynnistäminen: järjestöt, yhdistykset, varhaiskasvatus, koulu.</p> <p>Keskustelukerhojen toteuttaminen: yhteistyön selvittäminen eri tahojen kanssa, toimintamallin laajentaminen</p>	Järjestöt, varhaiskasvatus ja koulu	<p>-Toteutuneet vierailut</p> <p>-Keskustelukerhot / sivukylä ja keskusta</p>
Kotona asumisen turvaaminen ja toimintakyvyn ylläpito	Laadukas ja riittävä kotihoito	Kunta, Coronaria	-Kotona asuvien ikäihmisten määrä % ikäryhmittäin
	Kotikuntoutuksen kehittäminen (omaehtoinen liikkuminen)	Kunta, Coronaria	-Uudet toimintamallit
	Omaishoidon kehittäminen	Kunta, Coronaria, järjestöt	-Uudet toimintamallit
	Riittävän vuorotteluhoidon tarjoaminen	Kunta, Coronaria	-Kaikki omaishoitajat saavat vapaansa
	Aktiivinen päivätoiminta	Kunta, Coronaria, järjestöt	-Uusien ryhmien määrä
	Liikkumisen ja kimppekyytien kehittäminen. Turvataan asiointimahdollisuus ja sosiaalinen kanssakäyminen.	Järjestöt, yhdistykset, kyläläiset, kunta, Coronaria	-Mahdolliset uudet kuljetusreitit /v Yhteistyössä järjestetyt kuljetukset kpl/kk /kylä
Mielenterveys- ja päihdepalvelujen kehittäminen	Riskitilanteiden varhainen tunnistaminen ja puheeksi ottaminen.	Kotihoito, terveydenhuollon ammattihenkilöt vastaanotto-tilanteessa, läheiset ja järjestöt, läheiset, naapurit	-Toteutunut koulutus/ osallistujamäärä
	Järjestöjen toimijoiden ja omaisten ”huolen puheeksi ottamisen” -koulutus	Nuorten ystävät, Coronaria, Kunta	
	Nopean, riittävän ja asiantuntevan avun tarjoaminen mielenterveys- ja päihdeongelmissa ja -kriiseissä.	Nuorten Ystävät	-AUDIT, BDI, päihteettömyys ja mielenterveyden hyvinvointi -Päihde indikaattorit; - -Alkoholia l/ asukas/vuosi

6 Hyvinvointisuunnitelman toteutus, seuranta ja arviointi

Posion ikääntyvän väestön hyvinvointisuunnitelma päivitettiin yhtä aikaa laajan hyvinvointikertomuksen kanssa. Hyvinvointisuunnitelmaa työstettiin monialaisessa työryhmässä, jossa oli edustaja myös vanhus- ja vammaisneuvostosta. Työryhmän puheenjohtajana toimi Marjo Paloniemi.

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma laaditaan valtuustokausittain ja sen toteuma raportoidaan laajan hyvinvointikertomuksen raportointiin yhteydessä, kerran vuodessa. Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma kytkeytyy laajaan hyvinvointikertomukseen, joka päivitettiin yhtä aikaa ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman kanssa. Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman asetetut tavoitteet ovat yhteneväiset laajassa hyvinvointikertomuksessa asetettujen tavoitteiden kanssa.

Laajasta hyvinvointikertomuksesta laadittiin kaksi erillistä versiota, toinen sähköisen hyvinvointikertomuksen mukainen raportti, joka löytyy www.hyvinvointikertomus.fi sivustolta. Sähköisestä versiossa on maakunnallisesti valitut indikaattorit tulkintoineen. Indikaattoritiedot ovat toimineet yhdessä kuntalaisten kokemustiedon sekä ammattilaisilla olevan tiedon kanssa ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman pohjana. Posion kunnan hyvinvointityöryhmän tehtävänä on varmistaa, että hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet huomioidaan talousarvioita ja -suunnitelmaa laadittaessa.

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelmaa laatineen työryhmän kokoonpano:

Marjo Paloniemi, palvelujohtaja/hyvinvointipalvelut, Posion kunta

Jari Posio, sosiaalityöntekijä, Posion kunta

Olavi Karjalainen, vanhus- ja vammaisneuvosto

Elina Ruokamo, palveluvastaava, Coronaria

Sari Ylisirniö, palveluesimies, kuraattori, Nuorten ystävät

Liisa Jurmu, Palmicon Oy (suunnitelman kokoaminen)

Lausuntoja ja palvelukuvauksia on pyydetty Posion kunnan, Coronarian ja Nuorten ystävien työntekijöiltä ja esimiehiltä.

Ikäihmisten hyvinvointikertomuksen käsittely ja hyväksyntä:

Posion hyvinvointilautakunta 28.11.2019

Posion kunnanhallitus 9.12.2019

Posion kunnanvaltuusto 20.12.2019

LÄHTEET:

- Kunnari, Marika (2017) Aikuisväestön hyvinvointiin liittyvät huolet ja hyvinvoinnin heikentäjät. Oulun yliopisto. <http://iultika.oulu.fi/files/isbn9789526215723.pdf>
- Sanna Salmela & Pohjois-Pohjanmaan maakuntavalmistelu. https://www.popmaakunta.fi/loppuraportit/hyvinvoinnin_ ja_ terveyden_ edistaminen
- Sotkanet
- Tilastokeskus
- Vanhustyön keskusliitto

LIITE 1. Ikäntyneiden hyvinvoinnin vahvuuksia ja haasteita Posiolla

VAPAA-AIKA	
HYVIN	KEHITETTÄVÄÄ
<ul style="list-style-type: none"> • MONIPUOLISTA TOIKIVISTÄ • HYVÄT HARJASTUSMAHDOLLISUUDET • LUONTO 	<ul style="list-style-type: none"> • AJANKÄYTÖN HALLINTA

OPISKELU	
HYVIN	KEHITETTÄVÄÄ
<ul style="list-style-type: none"> • KANSALAISOPISTO 	<ul style="list-style-type: none"> • ERI KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUS

TYÖ	
HYVIN	KEHITETTÄVÄÄ
<ul style="list-style-type: none"> • VAPAAEHTOISTYÖTÄ • KOTITYÖTÄ RIITTÄÄ 	<ul style="list-style-type: none"> • AJANKÄYTÖN HALLINTA

MIELIEN HYVINVOINTI JA FYSINEN TERVEYS, ARJENRATATUNTO	
HYVIN	KEHITETTÄVÄÄ
<ul style="list-style-type: none"> • KOHTUULLINEN KIBONATERVEYS • HYVÄ HENKINEN JA FYSINEN KUNTO • TERVEITSETUNTO 	<ul style="list-style-type: none"> • FYSISEN KUNTOHUOLON

TOMIVA ARKI	
HYVIN	KEHITETTÄVÄÄ
<ul style="list-style-type: none"> • PALJON HARJASTUKSIA • PALJON VAPAAEHTOISTYÖTÄ • VOISI OSTAA ENEMMÄN PALVELUJA (ESIM. SIIVOUS) 	<ul style="list-style-type: none"> • IKÄIHVIESTEN LUOKKLUUTTAVISTA • KOTIHOIMIN JA LOMIIN EI RIITTÄVÄSTI AIKAA • ELÄMÄNTILANNE EI SELKEÄ, TILANNE TERVEYDEN TILAN VUOKSI RAJUTTUJA

Hyvinvoinnin vahvuudet ja haasteet

TALOUDELLINEN TOIMEENTULO	
HYVIN	KEHITETTÄVÄÄ
<ul style="list-style-type: none"> • PÄRJÄÄLLE KUIN EI OLE VELKOJA • OK • ELÄKE RIITTÄÄ MENOIHIIN 	<ul style="list-style-type: none"> • ELÄKELÄISEN VEROTUS VOISI OLLA PIENEMPI, PAKOLLINEN SÄÄSTELIJÄRJYYS JOSKUS HARMITTAA

KOETTU HYVINVOINTI, ONNELLISUUS, ELÄMÄNLAATU JA TYYTYVÄISYYS ELÄMÄÄN

Muokattu Sanna Salmelan ym. 2018 tekemästä lomakkeesta, lähteenä mm. Marika Kunnari 2017. Aikuisväestön hyvinvointiin liittyvät huolet ja hyvinvoinnin heikentäjät.

IKÄIHMISET

ASUMINEN JA LUNYMPÄRISTÖ	
HYVIN	KEHITETTÄVÄÄ
<ul style="list-style-type: none"> • OMAKOTITALOSSA HYVÄ ASUA • OMA KOTI LUONNOKKESKELLÄ • TOIVASTAISIKSI HYVÄ, JOS KUNTO MERKITTÄVÄSTI HUONONEE, VAATI ASUNTO MUUTOSTOITA 	<ul style="list-style-type: none"> • ASUMINEN SIIVYTYLLÄ EDELLITTÄÄ AUTOLLA AJOKKYVÄÄ, JUUKINEN LIKENNE EI TOIMI • EI JÄRSÄISI TEHDÄ ENÄÄ NIIN PALJON PIRAHKOVIA KUIN ENNEN

IHMISSUHTEET, OSALLISUUS JA ELÄMÄNRAJATUKSET	
HYVIN	KEHITETTÄVÄÄ
<ul style="list-style-type: none"> • PALJON SOSIAALISIA SUHTEITA • ERIITTÄIN HYVÄT • ON YSTÄVIÄ JA KANSAKÄYVISTÄ NAAPUREIDEN KANSSA • KYLÄ- JA JÄRJESTÖTOIMINTA • IHMISSUHTEET KUNNOSSA 	<ul style="list-style-type: none"> • ALOITETAAN OPELUTUNNISTAJUUREN VAHVEESEN

YHTÖSKUNTA, ARVOT JA VAKUTTAMPIEN	
HYVIN	KEHITETTÄVÄÄ
<ul style="list-style-type: none"> • VOI VAKUTTAA SUHT. KOHTI HYVIN • ÄÄNESTÄMISEN VAALISSA 	<ul style="list-style-type: none"> • VUOROVAIKUTUKSEN KEHITTÄMINEN (TYHTEISSI) • VANHUSNEUVOSTOLLE ENEMMÄN MAHDOLLISUUKSIA

PALVELUT	
HYVIN	KEHITETTÄVÄÄ
<ul style="list-style-type: none"> • TERVEYSPALVELUT SUHT. HYVÄT • SAA RIITTÄVÄT PALVELUT • KAIKKI HYVIN, LÄHELLÄ NE PALVELUT, JOITA TARVITSEN 	<ul style="list-style-type: none"> • EI KÄÄSE ERIKOISLAARAIN LUO • SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT • JUUKINEN LIKENNEN KEHITTÄMINEN • SIIVYTYKSET HUONOSSA KUNNOSSA • SIIVYTYKSIÄ PALVELUJA PAJOITETUSTI